

Aleg. 127.

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o wniosku p. Dra Skałkowskiego względem zmiany postanowień §. 3. ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874, o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych.

Wysoki Sejmie!

Istniejąca dawniej różnica między gruntami dominikalnymi i rustykalnymi po zniesieniu stosunku poddańczego nie została w całości uchyloną, gdyż i nadal z posiadaniem własności niegdyś dominikalnej połączone są prawa prywatne (jak n. p. prawo propinacyi) i prawa polityczne (prawa wyboru do Rady powiatowej, Sejmu i Rady państwa, odrębność administracyjna obszaru dworskiego i t. p.).

Różnica ta uwzględniona została w normie juryzdykcyjnej z dnia 20. listopada 1852, która posiadłości dominikalne, będące przedmiotem tabuli krajowej i ich właściciele poddaje juryzdyceji sądów kolegialnych.

Dla tego też ustawa krajowa z dnia 20. marca 1874 o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych utworzyła osobne księgi hipoteczne dla posiadłości dominikalnych, które dotychczas mogły być przedmiotem tabuli krajowej, o osobne księgi dla innych nieruchomości, nie dozwalając przeniesienia gruntów jednej kategorii do ksiąg hipotecznych przeznaczonych dla nieruchomości drugiej kategorii.

Ztąd powstaje ta niedogodność, że właściciel posiadłości tabularnej mając w tej samej gminie katastralnej także grunta tabularne, posiadłości swoich nie może łączyć w jedno ciało hipoteczne, i tak samo właściciel posiadłości nietabularnej, nabywszy jakąś parcelę z posiadłości tabularnej, nie może jej przenieść do księgi hipotecznej, w której cała posiadłość jego jest zapisaną.

To utrudnia niezmiernie, a w niektórych wypadkach czyni nawet niemożliwem komasacyę i arondacyę posiadłości ziemskich w drodze kupna lub zamiany.

Ważność komasacyi i arondacyi dla stosunków ekonomicznych kraju, spowodowała p. Dra Skałkowskiego do czynienia wniosku:

1. aby dozwolonom zostało przeniesienie gruntów nietabularnych do księgi hipotecznej, utrzymywanej dla posiadłości tabularnych i przeniesienie gruntów należących do posiadłości tabularnej do księgi hipotecznej dla posiadłości nietabularnej, wcielając te grunta, przemieścić się mające do ciała hipotecznego tabularnego, a względnie nietabularnego;
2. aby wolno było z gruntów nietabularnych stanowiących kompleks najmniej 100 morgów utworzyć ciało hipoteczne tabularne.

Komisya prawnicza zbadawszy przekazany jej na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 3. października 1881 wniosek posła Dra Skalkowskiego przysłała do tego przekonania, że w celu ułatwienia komasacy i arondacyi gruntów zmiana ustawy z dnia 20. marca 1820 w kierunku tu wyżej ad 1) wskazanym, byłaby bardzo pożądaną, że jednak przeniesienia gruntów z jednej księgi do drugiej, i wcielenia ich gruntów jednej kategorii do ciał hipotecznych drugiej kategorii nie można zostawić dowolności właścicieli, — albowiem zmiany takie zbyt często i w zbyt wielkich rozmiarach przeprowadzone — mogłyby wprowadzić zupełny przewrót w podstawach ordynacyi wyborczych dla wszystkich prawie ciał reprezentacyjnych, a nawet zamęt w administracyi gminnej. Przypisywania lub odpisywania gruntów do lub z ciał hipotecznych tabularnych, nadawać lub odbierać mogą prawa wyboru w kołach wyborczych większych posiadłości, zmieniać mogły stosunki terytoryalne gmin i obszarów dworskich, a co najgorsze, — zbyt wiele przeniesienia gruntów nietabularnych do ciał hipotecznych tabularnych, a tem samem wcielenie takowych do obszarów dworskich — osłabiłyby mogły siły materyalne gmin, które od gruntów do obszaru dworskiego przeniesionych dodatków do podatków na cele gminne pobierałyby nie mogły.

Dla tego sądzi komisya prawnicza zgodnie z wnioskodawcą, że zmiany takie należy zawiesić i uczynić od przyzwolenia Namiestnictwa i Wydziału krajowego.

Władzy te czuwać będą nad tem, aby owe zmiany nastąpić mogły jedynie tylko w celach komasacy i arondacyi, aby takowe nie sięgały zbyt głęboko w ustroj systemu wyborczego, i aby nie osłabiły znacznie siły podatkującej gminy.

Co się tyczy drugiej części wniosku p. Dra Skalkowskiego: aby wolno było z gruntów nietabularnych, stanowiących kompleks 100 morgów utworzyć ciało hipoteczne tabularne — to komisya prawnicza na to zgodzić się nie może; nie widzi bowiem żadnej w takiej zmianie ustawy korzyści, owszem obawia się, że przez to gminy narażone byłyby na dotkliwe straty w środkach materyalnych i siłach intelektualnych, w które już i teraz nie bardzo obfitują.

Z tych powodów wnosi komisya prawnicza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący projekt do ustawy:

U s t a w a

z dnia.... zmieniająca postanowienia §. 3. ustawy z dnia 20. marca 1874 o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Za zgodą Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

Art. I.

§. 3. ustawy z dnia 20. marca 1874 o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w dotychczasowem jego brzmieniu znosi się i odtąd ma opiewać:

§. 3. Wykazy hipoteczne posiadłości tabularnych w obrębie jednego sądu kolegiálnego jako realnej ich instancyi położonych, tworzą razem jedną księgę główną.

Przy zakładaniu ksiąg hipotecznych te posiadłości za tabularne uważać należy, które w myśl ordynacyi wyborczej dla Sejmu krajowego za dobra ziemskie tabularne poczytane być mogą.

Czy posiadłość uważaną być ma za tabularną, orzeka w razie wątpliwości po zasięgnięciu opinii Namiestnictwa i Wydziału krajowego, co do posiadłości w Galicyi i Lodomeryi położonych, Sąd krajowy lwowski, co do posiadłości położonych w okręgu byłego wolnego miasta Krakowa, Sąd krajowy Krakowski.

Na żądanie strony interesowanej można za zezwoleniem Namiestnictwa i Wydziału krajowego grunta do posiadłości tabularnej należące, przenieść do ksiąg hipotecznych utrzymywanych dla posiadłości nietabularnych tej samej gminy katastralnej, w której owa posiadłość tabularna jest położoną.

Tak samo można na żądanie właściciela posiadłości tabularnej za zezwoleniem Namiestnictwa i Wydziału krajowego grunta nietabularne wcielić do posiadłości tabularnej i wpisać do księgi hipotecznej dla tej posiadłości tabularnej utrzymywanej, jeżeli grunta wcielić się mające nie są obciążone lub wierzyciele hipoteczni na to się zgadzają.

Wykazy hipoteczne posiadłości położonych w obrębie miasta, w którym Sąd kolegiálny, będący zarazem ich instancją realną, ma swoją siedzibę, tworzą razem jedną księgę główną. Większe jednak gminy miejskie podzielone być mogą, dla łatwiejszego przeglądu, na dzielnice miejscowo odgraniczone, a w takim razie utworzoną będzie dla każdej dzielnicy osobna księga główna.

Wykazy hipoteczne wszystkich innych posiadłości w jednej gminie katastralnej położonych, tworzą razem jedną główną księgę.

W razie potrzeby założone będą księgi dodatkowe dla każdej księgi głównej z osobna.

Art. II.

Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi Sprawiedliwości.

Lwów dnia 17. października 1881.

B. K o w a l s k i
przewodniczący.

Fruchtman
sprawozdawca.

